

AKADEMIA EKONOMICZNA W KRAKOWIE
WYDZIAŁ FINANSÓW
KATEDRA POLITYKI PRZEMYSŁOWEJ I EKOLOGICZNEJ

Karta programowa rozprawy doktorskiej pod tytułem

mgr inż. Robert PERNETTA

**Gospodarowanie odpadami komunalnymi w Polsce i
Czechach**

(Municipal Waste Management in Poland and the Czech Republic)

Opiekun naukowy:
prof. dr hab. Kazimierz GÓRKA

Karta programowa zosała przedyskutowana na zebraniu
Katedry w dniu 14. V. 2007

KRAKÓW 2007

1. Uzasadnienie wyboru tematu badawczego	2
2. Cel pracy i hipotezy badawcze	5
3. Podejście badawcze i metodologia	6
4. Plan rozprawy doktorskiej	8
5. Harmonogram realizacji rozprawy	10
6. Publikacje własne.....	11
7. Bibliografia	12

1. UZASADNIENIE WYBORU TEMATU BADAWCZEGO

W latach pięćdziesiątych koncepcja rozwoju zrównoważonego przyniosła szersze zrozumienie ochrony środowiska, łącząc ją z kwestiami ekonomiczno-społecznymi. To nowe podejście oznaczało dla gospodarki odpadami przejście od polityki „końca rury” do rozwiązań całościowych i zintegrowanych. Od tej pory gospodarka odpadami jest rozumiana jako część cyklu materiałowego gospodarki, w którym skutki gospodarcze, społeczne oraz ekologiczne postrzegane są całościowo. Dzisiejsza polityka gospodarowania odpadami ma znacznie szerszą perspektywę niż kilka dekad temu, obejmuje szerokie spektrum instrumentów administracyjnych, ekonomicznych i opartych na dobrowolności. Również zakres geograficzny poszerzył się, odkąd takie organizacje międzynarodowe zajmują się gospodarką odpadami oraz od czasu Konwencji Bazylejskiej z 1989 roku, od kiedy to istnieje międzynarodowy akt prawny poświęcony wyłącznie odpadom.

Od momentu, kiedy Wspólnota Europejska zajęła się zagadnieniami ochrony środowiska, gospodarka odpadami jest jednym z nich. „Dyrektywą Ramową w sprawie Odpadów” (75/442/EEC) do dnia dzisiejszego reguluje najważniejsze zasady i cele gospodarki odpadami. Wynikająca stąd hierarchia mówi, że zapobieganie powstawaniu odpadów ma pierwszeństwo przed ponownym użyciem lub odzyskiwaniem, a składowanie odpadów jest wyjściem ostatecznym. Zasada, że zanieczyszczający płaci oznacza, że koszty przerobu i składowania odpadów muszą być ponoszone przez właściciela lub producenta odpadów. Podwójna natura odpadów, jako zanieczyszczeń z jednej strony oraz źródła potencjalnych surowców wtórnych i stąd dobra ekonomicznego, spowodowała konieczność włączenia zasad Wspólnego Rynku do legislacji z nimi związanej. Dyrektywy mają zapewniać swobodny przepływ odpadów w ramach Wspólnoty zapobiegając jednocześnie nieuczciwej konkurencji wynikającej z niższych wymogów dotyczących ochrony środowiska.

Rozszerzenie Unii Europejskiej na kraje Europy Środkowej i Wschodniej stanowi wyzwanie dla Wspólnoty jak również nowych krajów członkowskich, jako że były one znacząco opóźnione w zakresie ochrony środowiska. Zarządzanie

odpadami w postsocjalistycznych krajach członkowskich UE jest rezultatem trzech czynników. Po pierwsze, dziedzictwa realnego socjalizmu, który skutkowało składowaniem odpadów gospodarstw domowych oraz przemysłowych w nieodpowiednich składowiskach blisko siedzib ludzkich, stanowiąc znaczną część dzisiejszych szkodliwych dla środowiska porzuconych terenów zanieczyszczonych. Ograniczoność zasobów a nie kwestie ekologiczne doprowadziły do powstania programów recyklingu z odzyskiwaniem surowców.

W okresie transformacji sytuacja nieco się poprawiła ze względu na spadek ilości odpadów przemysłowych, ale nowopowstałe samorzady terytorialne, na których spoczęła odpowiedzialność za gospodarkę odpadami, nie otrzymywały wystarczającego wsparcia finansowego aż do połowy lat dziewięćdziesiątych. Stało się to widoczne, kiedy zmieniający się model konsumpcji doprowadził do znacznego wzrostu ilości odpadów gospodarstw domowych (Andenberg *et al.*, 2000). Podczas fazy przedakcesyjnej uregulowania prawne związane z gospodarką odpadami zostały dostosowane do wymagań UE. Oba kraje dokonały transpozycji prawa unijnego do wewnętrznego systemu prawnego w roku 2001, w związku z czym stało się jasne, że harmonizacja praktyki w zakresie gospodarki odpadami wymagać będzie znaczących inwestycji finansowych.¹ Stąd też sektor gospodarki odpadami wiąże się ze znaczącą liczbą okresów przejściowych zapisanych w rozdziale Traktatu Akcesyjnego dotyczącym ochrony środowiska.²

Polska i Republika Czeska zostały wybrane jako studia przypadków dla niniejszej dysertacji z kilku powodów. Są największymi, pod względem ilości mieszkańców, krajami, które przystąpiły do UE w roku 2004, ich struktury społeczno-ekonomiczne wydają się, pomimo wszelkich różnic, podobne, co jest niezwykle ważne dla możliwości porównania wzorców generowania, struktury i przerobu odpadów komunalnych. Dodatkowo, te dwa kraje wybrane zostały jako

¹ Por. Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dn. 11 maja 2001 r. Dz. U. z 2001, nr 63, poz. 638 i Ustawa o odpadach z dn. 27 kwietnia 2001 r. Dz. U. z 2001, nr 62, poz. 628 i odpowiednie czeskie akty prawne: č.185/2001 Sb. č.185/2001 Sb.

² Polsce przyznano okresy przejściowe w zakresie sześciu dyrektyw w dziedzinie ochrony środowiska, spośród których trzy odnoszą się do odpadów. W przypadku Republiki Czeskiej dotyczy to odpowiednio jednej spośród trzech dyrektyw w okresie ochrona środowiska. Por. Akt dotyczący warunków przystąpienia... 2003, Aneks V i XII.

kontrastowe przykłady w zakresie instrumentów polityki gospodarowania odpadami. Poza tak zwanymi instrumentami administracyjnymi (*command and control*) wymaganymi przez prawo UE, Polska szeroko wykorzystuje w polityce ochrony środowiska narzędzia ekonomiczne, podczas gdy w Czechach działania dobrowolne i zaangażowanie organizacji pozarządowych odgrywają kluczową rolę (Sutherlin, 1999).

Wymagania UE powodują również konieczność zmian instytucjonalnych. W ostatnich latach zauważa się takie procesy jak tworzenie związków gmin na rzecz gospodarowania odpadami, powstawanie prywatnych organizacji odzysku czy prywatyzacja komunalnej gospodarki odpadami. Ponadto wprowadzono nowe instrumenty polityki gospodarowania odpadami, takie jak np. narzędzia ekonomiczne w postaci opłat produktowych czy opłat zależnych od objętości odpadów lub wspierania wolontariatu i podnoszenia świadomości społecznej. Stąd też istotne jest uzmysłowienie sobie, że gospodarka odpadami pozostaje przede wszystkim kwestią lokalną, a w Polsce i w Czechach decyzje dotyczące metod przerobu odpadów podejmowane są na poziomie samorządowym. Dlatego też analiza wpływu przystąpienia do UE musi odbywać się przy uwzględnieniu specyficznych warunków lokalnych.

³ Por. np. Cabernard (1995), Ackerman (1997), Bank (2000) and Porter (2002)

2. CEL PRACY I HIPOTEZY BADAWCZE

Głównym celem niniejszego projektu badań doktorskich jest zidentyfikowanie zmian w gospodarce odpadami komunalnym w Polsce i Republice Czeskiej w procesie integracji z Unią Europejską oraz ocena ich wyników. Ten główny cel może zostać podzielony na następujące cele cząstkowe:

1. Zdefiniowanie zrównoważonej gospodarki odpadami komunalnymi oraz jej ocena z punktu widzenia rozwoju zrównoważonego.
2. Ocena gospodarowania odpadami w Polsce i Czechach w świetle osiągnięć UE-15 oraz kryteriów rozwoju zrównoważonego.
3. Identyfikacja związków między różnymi podejściami do implementacji polityki gospodarowania odpadami a ich wynikami.

Mając na uwadze cel główny i cele cząstkowe, *podstawowy problem badawczy* można sformułować w sposób następujący: „Jakie zmiany nastąpiły w Polsce i Republice Czeskiej w zakresie gospodarki odpadami w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej i jakie są ich wyniki z punktu widzenia koncepcji rozwoju zrównoważonego?”.

Problem ten można podzielić na kilka *cząstkowych problemów badawczych*

1. Jakiego rodzaju polityka została przyjęta w Polsce oraz w Czechach i jakie różnice występują w tych krajach w zakresie praktyki gospodarowania odpadami?
2. Jakie relacje zachodzą między zmianami w polityce gospodarowania odpadami a ich praktycznymi skutkami?

Mając na uwadze zaprezentowane problemy, można sformułować *następującą hipotezę badawczą*: Stopień, w jakim gospodarka odpadami sprzyja rozwojowi zrównoważonemu i trwałemu zależy od rodzaju instrumentów stosowanych w implementacji standardów Unii Europejskiej.

3. PODEJŚCIE BADAWCZE I METODOLOGIA

Interdyscyplinarny charakter tematu dysertacji wymaga zastosowania metod badawczych z różnych dziedzin nauki. Pierwszy rozdział poświęcony gospodarce odpadami sprzyjającej rozwojowi zrównoważonemu i trwałemu prezentuje przegląd stanu badań z perspektywy ochrony środowiska, ekonomii i nauk politycznych. Analizowana literatura obejmuje monografie, artykuły naukowe oraz najnowszy stan badań prezentowany w formie zeszytów dyskusyjnych. Rozdział poświęcony gospodarce odpadami w Unii Europejskiej można podzielić na dwie części: przedstawienie najważniejszych zasad utylizacji odpadów w Unii i zaprezentowanie różnych podejść do analizy i oceny polityki i praktyki gospodarowania odpadami wraz z próbą ich klasyfikacji. Rozdział ten w szczególności opierać się będzie na literaturze z dziedziny inżynierii ochrony środowiska oraz ekonomii ochrony środowiska.

Rozdział dotyczące Polski i Czech zostaną podzielone na trzy części. Pierwsza z nich, przedstawiająca sytuację przed przystąpieniem do UE, koncentrować się będzie odpowiednio na procesie przedakcesyjnym. Następnie zaprezentowany zostanie stan obecny w dziedzinie polityki i praktyki gospodarowania odpadami. Oba te rozdziały zakończone zostaną lokalnymi studiami przypadków w zakresie gospodarki odpadami. Te studia przypadków mają dwa cele: po pierwsze ilustracyjny, ukazujący wpływ zmian polityki na poziomie narodowym na rozwiązania lokalne a po drugie badawczy oznaczający uzyskanie danych dotyczących gospodarowania odpadami, jakie nie są dostępne na poziomie narodowym. Wybór samorządów terytorialnych jest ograniczony, ponieważ tylko samorzady, które prowadziły badania dotyczące morfologii odpadów dostarczyć mogą danych koniecznych do stworzenia modelu. W celu zapewnienia porównywalności polskie i czeskie jednostki samorządowe powinny być podobnej wielkości. Dlatego studia przypadków obejmą stolice (Warszawa i Praga), główne miasta (Kraków i Brno) oraz mniejsze miasta (Żywiec i Znojmo).

Rozdziały poświęcone UE, Polsce i Czechom mają charakter teoretyczno-empiryczny. Literatura obejmuje źródła bezpośrednie, takie jak akty prawne i

dokumenty polityczne oraz stanowiska podmiotów zainteresowanych (*stakeholder papers*) jak również artykuły naukowe z dziedziny gospodarowania odpadami oraz ochrony środowiska w ogólności. Część empiryczna opiera się na materiale statystycznym dostępnym za pośrednictwem organizacji międzynarodowych i odpowiednich agend rządowych oraz instytucji lokalnych. W części empirycznej przyjęte zostaną dwa różne podejścia: analiza przepływów materialowych (Brunner i Rechberger, 2003) oraz analiza cyklu życia (Boer i Boer, 2005). W przypadku obu metod dostępne jest oprogramowanie do modelowania i prognozowania gospodarki odpadami komunalnymi w świetle rozwoju zrównoważonym⁴. Wyniki zostaną porównane z istniejącymi studiami przypadków w celu weryfikacji ich przydatności do celów praktycznych. Część studiów przypadków dotycząca polityki gospodarowania odpadami opierać się będzie na rekomendacjach R. Portera (2000).

W rozdziale czwartym wnioski z poprzednich rozdziałów zostaną przeanalizowane w trzech studiach porównawczych. Teorie przepływu materiału i cyklu życia zostaną zastosowane do danych ogólnokrajowych w celu oceny środowiskowych, ekonomicznych i społecznych efektów istniejących modeli gospodarki odpadami w Polsce i w Czechach. Tu pojawia się problem niedostępności części danych na poziomie narodowym i związanej z tym konieczności ich estymacji. Estymacje te opierać się będą częściowo na danych z analizowanych studiów przypadków i doświadczeń innych krajów. W kolejnej części zostanie porównowana polityka obu krajów w zakresie gospodarki odpadami. Analiza porównawcza instrumentów polityki oraz rozwiązań instytucjonalnych powinna pozwolić na wyjaśnienie różnych rezultatów w zakresie wskaźników w dziedzinie ochrony środowiska. Dysertację zakończy rekomendacji dla Polski, Czech i innych krajów w Europy Środkowej i Wschodniej.

⁴ Obie metody zostały wypracowane w ramach *European Urban Waste Management Cluster Project* Piątego Programu Ramowego (Wastesolutions, 2005).

4. PLAN ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

GOSPODAROWANIE ODPADAMI KOMUNALNYMI W POLSCE I CZECHACH

(Municipal Waste Management in Poland and the Czech Republic)

WSTĘP *Introduction*

I. GOSPODARKA ODPADAMI W TEORII ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO I TRWAŁEGO

Conceptual framework of sustainable waste management

1. Wprowadzenie do koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego
Introduction to sustainable development
2. Ochrona środowiska a wytwarzanie i utylizacja odpadów
Environmental aspects of waste generation and treatment
3. Aspekty ekonomiczne gospodarowania odpadami
Economic aspects of waste management
4. Gospodarowanie odpadami jako przedmiot polityki publicznej
Waste management as an object of public policy

II. ZASADY I SPOSOBY UTYLIZACJI ODPADÓW W UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ METODY ICH OCENY

Principles and methods of waste treatment in the European Union and methodology of their assessment

1. Klasyfikacja odpadów i hierarchia ich zastosowań według standardów Unii
Classification of waste and the hierarchy of waste treatment methods according to EU standards
2. Sposoby odzyskiwania i usuwania odpadów komunalnych
Methods of municipal waste recovery and disposal
3. Metody oceny praktyki gospodarowania odpadami w świetle metod ekonomiki ochrony środowiska
Environmental-economic methods for the assessment of waste management practice

III. GOSPODARKA ODPADAMI W POLSCE I W CZECHACH A PRZYSTĄPIENIE DO UE

Waste management in Poland and the Czech Republic in the framework of EU accession

1. Wielkość i struktura odpadów w latach 1991-2006
Volume and composition of waste in 1991-2006
2. Harmonizacja gospodarowania odpadami w Polsce i w Czechach ze standardami Unii Europejskiej

Harmonisation of Polish and Czech waste management with the standards in the European Union

3. Zmiany związane z przystąpieniem do UE i stan obecny gospodarowania odpadami
Changes after accession and the present state of waste management
4. Wybrane lokalne studia przypadków gospodarowania odpadami
Selected local cases of waste management

IV. Porównanie gospodarki odpadami w Polsce i Republice Czeskiej przed i po wejściu to UE

Comparing waste management in Poland and the Czech Republic before and after accession to the European Union

1. Porównanie gospodarki odpadami przy użyciu analizy cyklu życia i analizy przepływów materiałowych
Comparison of waste management applying life-cycle analysis and material flow analysis
2. Porównanie polityki gospodarowania odpadami i stosowanych instrumentów
Comparison of the national policies and instruments applied
3. Ogólna ocena zmian w gospodarce odpadami komunalnymi w świetle koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego
General evaluation of the changes in municipal waste management in the light of sustainable development
4. Perspektywy gospodarowania odpadami w Polsce i Czechach
Future development of the waste management system in Poland and the Czech Republic

V. REKOMENDACJE DLA POLITYKI GOSPODAROWANIA ODPADAMI W INNYCH KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ
Policy recommendations for other Central and Eastern European Countries

WNIOSKI *Conclusions*

SPIS TABLIC I WYKRESÓW *Table of figures and graphs*

LITERATURA *Bibliography*

5. HARMONOGRAM REALIZACJI ROZPRAWY

Praca dydaktyczna w Akademii Ekonomicznej w Krakowie i Uniwersytecie Jagiellońskim	X.2003 – VI.2006
Zebranie literatury przedmiotu	X.2004 – IX.2005
Seminarium doktoranckie w Wyższą Szkołą Ekonomiczną (VŠE) w Pradze	X.2006
Zebranie literatury na temat Polski i Unii Europejskiej	X.2005 – V.2006
Pierwsza publikacja w dziedzinie gospodarki odpadami	XII.2005
Rozwinięcie metodologii badań empirystycznych	VII.2006 – X.2006
Staż naukowy na Uniwersytecie Masaryka w Brnie	IX.2006 – II.2007
Pierwsze spotkanie z opiekunem naukowym prof. dr hab. Kazimierzem Górką	XII.2006
Zebranie literatury o gospodarowaniu odpadami w Czechach	XI.2006 – I.2007
Przygotowanie Karty programowej	I.2007 – III.2007
Kontynuacja pracy dydaktycznej w Akademii Ekonomicznej w Krakowie i Uniwersytecie Jagiellońskim	od II.2007
Przygotowanie otwarcia przewodu doktorskiego na Wydziale Finansów Akademii Ekonomicznej	V.2007
Redakcja rozdziałów teoretycznych i o Unii Europejskiej	V.2007 – IX.2007
Druga publikacja w dziedzinie gospodarki odpadami	IX.2007
Zebranie materiałów statystycznych i badania empiryczne	VIII.2007 – X.2007
Konferencja naukowa EASY-ECO o ewaluacji polityki w ochronie środowiska w Krakowie	VIII.2007
Redakcja rozdziałów o Polsce i Czechach	X.2007 – XII.2007
Redakcja rozdziału porównawczego i zakończenia	I.2008 – II.2008
Złożenie pracy doktorskiej	III.2008
Planowany termin obrony	wiosna 2008

6. PUBLIKACJE WŁASNE

1. Pernetta, R., *The dual economy – spatial aspects of Hungary’s economic transformation*, K. Żukrowska (red.) “Economic papers”, Warsaw School of Economics (SGH) 2002
2. Pernetta, R., *Towards a more sustainable Waste Management Hierarchy for Poland*, Šauer, P. (red.) ‘Environmental Economics, Policy and International Relations’, University of Economics (VŠE), Prague 2005
3. Pernetta, R., *European Union’s relations towards Eastern Europe – An overview*, Jan Hunin (red.) ‘Dear Neighbours - Poland and the Eastern Dimension of the European Union’, UMCS, Lublin 2006

7. BIBLIOGRAFIA

A. Monografie, podręczniki i opracowania

1. Ackerman, F. *Why do we recycle?*, Washington D.C. 1997
2. Ackerman, F., Heinzerling, L., *Priceless*, New York 2004.
3. Adamczyk, W., *Ekologia wyrobów: jakość, cykl życia, projektowanie*, Kraków 2004
4. Ambrożewicz, P., *Metodyka zagospodarowywania odpadów jako surowców wtórnych*, Białystok 1999
5. Ambrożewicz, P., *Zwarty system zagospodarowywania odpadów*, Białystok 1999
6. Anderberg, S., Prieler, S., Olendrzynski, K. and Bruyn de, S., *Old Sins: Industrial Metabolism, Heavy Metal Pollution, and Environmental Transition in Central Europe*, Tokyo 2000
7. Artis, M., Nixon, F. (ed.) *The Economics of the European Union*, Oxford 2001
8. Ayres, R., Simonis, U., *Industrial Metabolism*, Tokyo 1994
9. Bank, M., *Basiswissen Umweltschutz*, Würzburg 2000
10. Barczak, A., *Zadania samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska*, Warszawa 2006
11. Bendkowski, J., Wengierek, M., *Logistyka Odpadów – Obiekty gospodarki odpadami*, Gliwice 2004
12. Bendkowski, J., Wengierek, M., *Logistyka Odpadów – Procesy logistyczne w gospodarce odpadami*, Gliwice 2002
13. Beneš, B., et.al., *Odpadové hospodářství :praktická příručka pro řešení problematiky odpadu včetně obalových*, Hamburg 2006
14. Berbeka, K., *Financial Flows for Implementing EU Environmental Directives in Poland, Lithuania, Latvia and Estonia*, Kraków 2003
15. Bernaciak, A., *Ochrona środowiska w praktyce*, Poznań 2004
16. Bisson, K., Proops, J., *Waste in Ecological Economics*, Cheltenham 2002
17. Boć, J., Nowacki, K., *Ochrona Środowiska*, Wrocław 2004
18. Borys, T., *Wskaźniki ekorozowju*, Białystok 2005
19. Breyer, H., *EU-Umwelthandbuch*, Bruxelles 2003
20. Brodecki, Z., *Ochrona środowiska*, Warszawa 2005
21. Brunner, P., Rechberger, H. *Practical Handbook of Material Flow Analysis*. Boca Raton 2003
22. Buclet, N., Godard O., *Municipal Waste Management in Europe – A Comparative Study in Building Regimes*, Dordrecht 2000
23. Buclet, N., *Municipal Waste Management in Europe – European Policy between Harmonisation and Subsidiarity*, Dordrecht 2002
24. Budnikowski, A., Cygler, M. *Ochrona środowiska a procesy integracji i globalizacji*, Warszawa 2004
25. Cabernard, B., *Ökologische Abfallpolitik in der Gemeinde*, Bern 1995
26. Chrenko, M., *Implementation of the EU Packaging Directive in Visegrád Countries*, Lund 2002
27. Ciecchanowicz-McLean, J., *Ochrona środowiska w działalności gospodarczej*, Warszawa 2003
28. Cole, D., Clark, J., *Environmental Protection in Transition – Economic, Legal and Socio-Political Perspective on Poland*, Aldershot 1998
29. Damohorský, M., *Czech Environmental Law*, Praha 2003

30. Fiedor, B., Czaja S., *Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, Warszawa 2002
31. Fleischhauer, W., Falkenhain, G., *Angewandte Umwelttechnik*, Berlin 1996
32. Fröhling, W., *Umweltschutz*, Köln 1998
33. Giordano K., *Planowanie zrównoważonego rozwoju gminy w praktyce*, Lublin 2005
34. Górka, K., Poskrobko, B., Radecki, W., *Ochrona środowiska: problemy społeczne, ekonomiczne i prawne*, Warszawa 2001
35. Hanley, N., Shogren, J., White, B., *Introduction to Environmental Economics*, Oxford 2001
36. Hewitt, N., *Ekologiczne gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych*, Gdańsk 1997
37. Hoffmann, F., Fromback, T., *Die Recyclinglüge*, Stuttgart 1993
38. Holm-Müller, K. *Ökonomische Anreize in der deutschen Abfallwirtschaftspolitik*, Heidelberg 1997
39. Jabłonski, J., *Udział społeczeństwa w ochronie środowiska w świetle prawa międzynarodowego i wewnętrznego*, Warszawa 2002
40. Jančařová, I., *Selected international treaties and Czech national regulations*, Brno 2005.
41. Jaroszewicz-Tokarzewska, M., *Sposoby selektywnego pozyskiwania odpadów w gminach*, Warszawa 2001.
42. Jendroška, J., Stoczkiewicz, M., *Dostęp do informacji o środowisku*, Warszawa 2002
43. Jirásková, I., Sobotka, M., *Zákon o odpadech s vysvětlivkami a prováděcí předpisy*. Praha 2005
44. Jurasz, F., *Instrumenty ekonomiczne w gospodarce odpadami komunalnymi*, Warszawa 1998
45. Kluczek, J., *Wyprane zagadnienia z ochrony środowiska*, Bydgoszcz 1999
46. Korytkowski, J., Grabowska, J., *Sporządzanie gminnego lub miejskiego planu gospodarki odpadami*, Gdańsk 2003
47. Korzeń, Z., *Ekologistyka*, Poznań 2001
48. Korzeniowska, A., *Instrukcja naliczania opłaty produktowej*, Gdańsk 2004
49. Kozłowski, S., *Przyszłość ekorozwoju*, Lublin 2005
50. Kulczycka, J., Góralczyk, M., *Ekologiczna ocena cyklu życia (LCA) nową techniką zarządzania środowiskowego*, Kraków 2001
51. Lebeda, R., Oleszczuk, P., *Odpady komunalne i ich zagospodarowanie*, Lublin 2002
52. Lipiński, A., *Prawne podstawy ochrony środowiska*, Kraków 2005
53. Lomborg, B., *The Skeptical Environmentalist*, Cambridge 2001
54. Markowski, T., Stawasz, D., *Ekonomiczne i środowiskowe aspekty zarządzania rozwojem miast i regionów*, Łódź 2001
55. Marx, K., *Das Kapital, Band III*, Berlin 1983
56. Mastalerz, P., *Ekologiczne kłamstwa ekowojowników*, Wrocław 2005
57. McCormick, J., *Environmental Policy in the European Union*. Houndsmill 2001
58. McNeill, J.R., *Blue Planet – Die Geschichte der Umwelt im 20. Jahrhundert*, Frankfurt/Main 2003
59. Muszyńska-Kurni, M. *Europejska współpraca ekologiczna: aspekty instytucjonalne i prawne*, Warszawa 2003
60. Nierzwicki, W., Richert, M., *Ekologiczne uwarunkowania działalności gospodarczej*, Gdańsk 2002
61. Peszko, G., Rączka, J., *Ekonomiczne korzyści dla Polski wynikające z wdrożenia prawa ochrony środowiska Unii Europejskiej*, Warszawa 2003

62. Péteri, G., Horváth, T., *Navigation to the market: Regulation and Competition in Local Utilities in Central and Eastern Europe*, Budapest 2001
63. Piontek, B., *Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski*, Warszawa 2002
64. Piontek, F., Piontek, W., *Rachunek ekonomiczny w ochronie środowiska*, Bytom 2002
65. Porter, R., *The Economics of Waste*, Washington D.C. 2002
66. Radecki, W., *Ustawa o ochronie przyrody. Komentarz*, Warszawa 2006
67. Radecki, W., *Utrzymanie czystości i porządku w gminach*, Warszawa 2005
68. Reichenbach, J., Bilitewski, B., Šauer, P., et. al., *Handbook on the implemenation of Pay-As-You-Throw as a tool for urban waste management*. Pirna: 2005
69. Rosik-Dulewska, C., *Podstawy gospodarki odpadami*, Warszawa 2002
70. Šauer, P. & et. al., (2003). *Výsledky statistických analýz o způsobech plateb za domovní odpad v České republice*, Praha 2003
71. Šauer, P., *Jak (ne)platit za domovní odpad*, Praha 2003
72. Ślodeczyk, J., Płaatje J., *Sustainable Waste Management*, Opole 2003
73. Sotherlin, J., *The Greeing of Central Europe*, Lanham 1999
74. Streżyńska, A., *Ochrona środowiska w Polsce na tle regulacji europejskich*, Warszawa 2000
75. Szamański, K., *Gospodarka i unieszkodliwianie odpadów komunalnych*, Koszalin 1994
76. Ucherek, M., *Opakowania a ochrona środowiska*, Kraków 2005
77. Żakowska, H., *Opakowania a odpady opakowaniowe: poradnik: obowiązki wynikające z nowych regulacji prawnych*, Gdańsk 2002
78. Zarzycki, R., *Gospodarka komunalna w miastach*, Łódź 2001
79. Żygadło, M., *Gospodarka komunalnymi*, Kielce 1999
80. Żygadło, M., *Strategia gospodarki odpadami komunalnymi*, Poznań 2001
81. Żylicz, T., *Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych*, Warszawa 2004
82. Żylicz, T., *Koszty i korzyści z tytułu członkostwa Polski w UE: ochrona środowiska, Korzyści i koszty członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, Warszawa 2003

B. Artykuły naukowe

1. Adger, N., Brown, K., *Governance for sustainability: Towards a 'thick' understanding of environmental decision making*, "CSERGE Working Papers", 2002, nr 4
2. Adler, M., *Cost-benefit analysis, static efficiency and the goals of the environmental law*, "Boston College Environmental Affairs Law Review", 2004, nr 3
3. Agamuthu, P., *Sustaining the sustainability in waste management*, "Waste Management & Research", 2004, nr 22
4. Anders, D., *Zarządzanie gospodarką odpadami na poziomie gminy*, "Ekonomia i Środowiska", 2000, nr 26
5. Augustyniak-Olpińska, E., *Plany gospodarki odpadami dla powiatów przygranicznych*. "FITE", 2004, nr 1
6. Bach, H. Mild, A., *Combining socio-demographic and logistic factors to explain the generation and collection of waste paper*, "Resources Conservation & Recycling", 2004, nr 41
7. Bailey, I., *Principles, Policies and Practice: Evaluating the environmental sustainability of Britain's packaging regulations*, "Sustainable Development", 2000, nr 8

8. Bartelmus, P., *Dematerialization and Capital Maintenance: Two sides of the sustainability coin*, "Wuppertal Papers", 2002, nr 120
9. Bartelmus, P., *Economic Growth and Patterns of Sustainability*, "Wuppertal Papers", 1999, nr 98
10. Baumgärtner, S., Swaan Arons, de J., *Necessity and Inefficiency in the Generation of Waste*, "Journal of Industrial Ecology", 2003, nr 2
11. Baumgärtner, S., *Price ambivalence of secondary resources: joint production, limits to substitution and costly disposal*, "Resources Conservation & Recycling", 2004, nr 43
12. Beede, D., Bloom, D., *Economics of the Generation and Management of Municipal Solid Waste*, "NBER Working Papers", 1995, nr 5116
13. Beigl, P., Salhofer, S., *Comparison of ecological effects and costs of communal waste management systems*, "Resources Conservation & Recycling", 2004, nr 41
14. Benneer, L., Coglilanese, C., *Measuring progress: program evaluation of environmental policies*, "Environment", 2005, nr 47
15. Bertolini, G., *Extra-and intra-European Union exchanges of recovered materials and products*, "Resources Policy", 2003, nr 29
16. Bilitewski, B., *Can Economic Motivations Enhance Citizen's Effort for Waste Reduction and Diversion?*, Lechner, P. (red.) "Waste Management in the Focus of Controversial Interests", 2005
17. Bilitewski, B., *EU-Deponierrichtlinie und deren Umsetzung in Europa*, "Brandenburgische Umweltberichte", 2000, nr 6
18. Bluffstone, R.A., *Environmental Taxes in Developing and Transition Economies*, "Public Finance & Management" 2003, nr 3
19. Boer, den J., Boer, den E., Jager J., *Waste Management Planning and its Environmental Sustainability Assessment*. "ISWA 2004 World Conference", Rome 18-21/10/2004
20. Bogner, J., *The Role of Waste Management in Global Carbon Cycle*, Lechner, P. (red.) "Waste Management in the Focus of Controversial Interests", 2005
21. Borzel, T., *Why there is no 'southern problem'. On environmental leaders and laggards in the European Union*, "Journal of European Public Policy", 2000, nr 7
22. Brown-Schejnwald, H., *Environmental reforms in Poland*, "Environment", 1998, nr 40
23. Brundtland, G., *For Global Cooperation on Environmental Problems*, "Population and Development Review", 1989, nr 15
24. Brunner, P., *Beyond Materials Flow Analysis* "Journal of Industrial Ecology", 2002, nr 6
25. Burchard-Dziubińska, M. *Wybrane teoretyczne i praktyczne aspekty gospodarki odpadami komunalnymi*, "Gospodarka w Praktyce i Teorii", 2004, nr 2.
26. Carmin, J., *Non-governmental organisations and public participation in local environmental decision-making in the Czech Republic*, "Local Environment", 2003 nr 8
27. Carmin, J., Vandever, S. *Enlarging EU Environments: Central and Eastern Europe from Transition to Accession*. "Environmental Politics", 2004, nr 13
28. Cerník B, Tichá M. *Environmental Evaluation of MSW Treatment in the Czech Republic*. "Integrated Waste Management & Life Cycle Assessment Workshop and Conference", Prague 13-16/04/2004
29. Choe, C., Fraser, I., *An Economic Analysis of Household Waste Management*, "Journal of Environmental Economics and Management", 1999, nr 38
30. Czaja, S., Jakubczyk, Z. *Formy organizacyjne przedsiębiorstw komunalnych prowadzących gospodarkę odpadami*, "Ekonomika i Środowiska", 2000, nr 26

31. Dahlbo, H., Koskela, S., *Life cycle inventory analyses for five waste management options for discarded newspaper*, "Waste Management & Research", 2005, nr 23
32. Davidson, D., Frickel, S., *Understanding environmental governance*, "Organization & Environment", 2004, nr 17
33. Davoudi, S., *Planning for waste management: changing discourses and institutional relationships*, "Progress in Planning", 2000, nr 53
34. Dienstbier, F., *Ekonomické nástroje ochrany životního prostředí*, (Praca doktorska) Masarykova Univerzita Brno 2006.
35. Dijkgraaf, E., Vollebergh, H., *Burn or Bury? A Social Cost Comparison of Final Waste Disposal Methods*, "Nota di lavoro", 2003, nr 46
36. Dodis C., Kitis K., Panagiotakopoulos D., Aivaliotis V., *The impact of source separation on the cost of municipal solid waste management systems*. "8th International Conference on Environmental Science and Technology", Lemnos 8-10/09/2003
37. Drackner, M., *What is waste? To whom? - An anthropological perspective on garbage*, Waste Management & Research, 2005, nr 23
38. Dziedzic, S., Woźniak, L., *Internalizacja kosztów zewnętrznych - element teorii czy praktyki ekorozwoju*, "Prace Naukowe AE Wrocław", 2004, nr 1039
39. Eder, M., Döberl, G., Huber, R., Brunner, P., *Bewertung abfallwirtschaftlicher Maßnahmen anhand von Stoffflussanalysen*, "Technologieabfolgenabschätzung Theorie und Praxis" 2002
40. Ermacora, F. *Community Legislation and Jurisprudence in the Area of Waste Management*, "Review of European Community & International Environmental Law", 1998, nr 3
41. Fairbrass, J. *Environmental governance and dispersal of decision-making*, "CSERGE Working Paper", 2003, nr 10
42. Fiedor, B., Jakubczyk, Z., *Problemy gospodarki odpadami komunalnymi w kontekście integracji Polski z Unią Europejską* "Prace Naukowe AE Wrocław. Ekonomia i międzynarodowe stosunki gospodarcze", 2001, nr 918
43. Gola, J., *Problem odpadów na pograniczu polsko-czeskim a rozwój turystyki na przykładzie powiatu kłodzkiego*, "Ekonomia i Środowiska" 2002, nr 29
44. Goodwin, N., *Five Kinds of Capital: Useful Concepts for Sustainable Development*, "Global Development and Environment Institute Working Papers", 2003, nr 7
45. Grodzińska-Jurczak, M., Tarabula, M., *Increasing participation in rational municipal waste management - A case study analysis in Jasło*, "Resources Conservation & Recycling", 2003, nr 38
46. Grodzińska-Jurczak, M., Żakowska, K., *Management of packaging waste in Poland – development agenda and accession to the EU*, "Waste Management & Research", 2004, nr 24
47. Homeyer von, I., *Differential Effects of Enlargement on EU Environmental Governance*, "Environmental Politics", 2004, nr 14
48. Hoverter, T., Hoverter, M., *The Economics of the Environment: Accession of The Czech Republic to the European Union*, "Seton Hall Journal of Diplomacy and International Relations", 2002, nr 2
49. Hrabia, M., Karpiel, Ł. *Zarządzanie odpadami komunalnymi*, "Zeszyty Naukowe AEKraków". 2004, nr 653
50. Jehlička, P., Sarre, P., *Czech Environmental Discourse after a Decade of Western Influence*, "EUI Working Papers", 2002, nr 24
51. Jehlička, P., Tickle, A., *Environmental Implications of Eastern Enlargement: The End of Progressive EU Environmental Policy?* "Environmental Politics", 2004, nr 13

52. Jordan, A., Wurzel, R., *Has governance eclipsed government? Patterns of environmental instrument selection and use in eight states and the EU*, "CSERGE Working Paper", 2000, nr 15
53. Křenek, L., *Aktuální stav v plánování v oblasti odpadového hospodářství ČR a související problematika*, "FITE", 2004, nr 1
54. Kružiková, E., *EU Accession and Legal Change: Accomplishments and Challenges in the Czech Case*. "Environmental Politics", 2004, nr 13
55. Kulczycka, J., Przewrocki, P., *Waste Management Economical Effectiveness - Case study of Myslenice County*. "Integrated Waste Management & Life Cycle Assessment Workshop and Conference", Prague 13-16/04/2004
83. Láng, I., *Sustainable Development - A new challenge for the countries of Central and Eastern Europe*, "Environment, Development and Sustainability", 2001, nr 5
56. Lisney, R., *From Waste to Resource Management*, "Management Services", 2003, nr 12
57. Mackow, I., Małysa, H., Sebastian, M., Szpadt, R., *Zmienność składu i właściwości odpadów komunalnych miasta Wrocławia w latach 1992-2004*, "Efficiency of waste management", Lichen Stary 29/05 – 01/06/2005,
58. Mokrzyckia, E., Uliasz-Bocheńczyka, A. & Sarna, M.. *Use of alternative fuels in the Polish cement industry*. "Applied Energy", 2003, nr 74
59. Moll, S., Bringezu, S., Schütz, H. *Resource use in European countries* "Wuppertal Report", 2005, nr 1
60. Myna, A. *Problemy gospodarki odpadami komunalnymi w latach 2001-2002*, "Prace Naukowe AEWrocław", 2004, nr 1023
61. Neumayer, E., *German Packaging Waste Management*, "European Environment", 2000, nr 10
62. O'Neill, K., *The Changing Nature of Global Waste Management for the 21st Century: A Mixed Blessing?*, "Global Environmental Politics", 2001, nr 1
63. Pearce, D., *Environmental Appraisal and Environmental Policy in the European Union*. "Environmental and Resource Economics", 1998, nr 11
64. Rachwalski, J., *Experience of Local Authority: City of Krakow, Poland*, "European Urban Waste Management Cluster", Dogliani 25-27/03/2004
65. Seják, J., *Theory and Practice of Economic Instruments for Environmental Protection: Experience of the Czech Republic*, "European Environment", 1997, nr 7
66. Smutny, M., Dusik, J., Kosikova, S., *SEA of Development Concepts in the Czech Republic*, "Strategic Environmental Assessment at the Policy Level: Recent Progress, Current Status and Future Prospects" Praha 2005
67. Stypka, T., *Comparative analysis of the Krakow and Stockholm municipal solid waste management system*, "Integrated Waste Management & Life Cycle Assessment Workshop and Conference", Prague 13- 16/04 2004
68. Szpadt, R., Iwona, M. & Sebastian, M., *Efektywnosc gospodarki odpadami opakowaniowymi zawartymi w odpadach komunalnych*. "Efficiency of waste management", Poznan 29/05-01/06 2005
69. Taylor, E., *Realizacja założeń i ekorozwoju na poziomie gminy i powiatu*, "Monografie i Opracowania SGH", 2003, nr 506
70. Tyszkiewicz, E., *Problemy racjonalnej gospodarki odpadami komunalnymi* "Biblioteka `Ekonomia i Środowisko", 2000, nr 26
71. Wysokińska, Z., Witkowska, J., *International Business and Environmental Issues - Some Empirical Evidence from Transition Economies*, "Polish Journal of Environmental Studies", 2005, nr 14

C. Akty prawne

1. Act concerning the conditions of accession of the Czech Republic, Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Hungary, Malta, Poland, Slovenia and Slovakia, 2003
2. Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and Their Disposal
3. Communication from the Commission - Taking sustainable use of resources forward: A Thematic Strategy on the prevention and recycling of waste from the 21 December 2005
4. Council Directive of 15 July 1975 on waste (75/442/EEC)
5. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste
6. Directive 2000/76/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2000 on the incineration of waste
7. Directive 2005/20/EC of the European Parliament and of the Council of 9 March 2005 amending Directive 94/62/EC on packaging and packaging waste
8. Directive 2006/12/EC of the European Parliament and of the Council of 5 April 2006 on waste
9. Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej Dz.U.2001 nr63 poz.639
10. Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych Dz.U.2001 nr 63 poz. 638
11. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach Dz. U. 2001 nr 62 poz. 628
12. Zákon o obalech č.185/2001 Sb.
13. Zákon o odpadech č.185/2001 Sb.

D. Zbiory dokumentów

1. *Agenda 21 – Konferenz der Vereinten Nationen für Umwelt und Entwicklung*, Rio de Janeiro, 1992
2. ARGUS, *European Packaging Waste Management Systems*, 2001
3. Bartelmus, P., Bringzu, S., *Dematerialization, Environmental Accounting and Resource Management*, Wuppertal Institute for Climate, Environment and Energy, 1999
4. Berbeka, J., Berbeka, K. *Analiza wpływu kosztów wdrożenia wymagań wybranych środowiskowych dyrektyw UE na wydatki gospodarstw domowych w Polsce*. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2003
5. Bodo, P., Nemeskeri, R., et. al., *Techno-economic outlook on waste indicators in enlargement countries (Teo-waste)*, Sevilla 2003
6. Boer, den E, Boer, den J., et. al., *Social Sustainability Criteria and Indicators for waste management*, Darmstadt Technical University 2005
7. Brinkmann, A., Kundegorski, M., *Monitoring gospodarki odpadami w Polsce*, Haga 2005
8. Brinkmann, A., Schelleman, F., *Wdrażanie planów gospodarki odpadami*, Haga 2005
9. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, *Leitfaden Abfallwirtschaft und EU Erweiterung*, Berlin 2004
10. Černík, B., Vrbová, M., *Voluntary agreement on take-back and recovery of packaging*, Praha 2001
11. Chakrabarti, S., Sarkhel, P., *Economics of Solid Waste Management: A Survey of Existing Literature*, Indian Statistical Institute, Kolkota 2003
12. Czechowicz, Maria, *Monitoring gospodarki Komunalnej w 1999 r.*, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa 2001

13. Dente, M., Landi, G. *Implementation of the landfill directive at regional and local level*, Milano 2006.
14. DHV CR, *Waste management policies in Central and Eastern Europe*, Prague 2001
15. ECOTEC, *The Benefits of Compliance with the Environmental Aquis for the Candidate Countries*, 2001
16. European Environmental Agency, *Strategies and Instruments, Biodegradable Municipal Waste in Europe*, Copenhagen 2000
17. European Environmental Agency, *Household and municipal waste: Comparability of data in EEA member states*, Copenhagen 2000
18. European Environmental Agency, *Environmental Assessment Report*, Copenhagen 2003
19. European Environmental Agency, *Effectiveness of packaging waste management in selected countries: an EEA pilot study.*, Copenhagen 2005
20. European Commission, *Cost-Benefit Analysis of the Different Municipal Solid Waste Management Systems: Objectives and Instruments for the Year 2000*, Brussels 1997
21. European Commission, *Elements for a Cost-effective Plastic Waste Management in the European Union. Objectives and Instruments for the Year 2000*, Brussels 1997
22. European Commission, *A Study on the Economic Valuation of Environmental Externalities from Landfill Disposal and Incineration of Waste*, Brussels 2000
23. European Commission, Eurostat, *Economy-wide material flow accounts and derived indicators*, Luxembourg 2002
24. European Commission, Eurostat, *Municipal Waste Management in Accession Countries*, Luxembourg 2004
25. European Commission, *Taking sustainable use of resources forward: A Thematic Strategy on the prevention and recycling of waste*, Brussels 2005
26. Famielec, J., *Analiza porównawcza Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013 z polityka ochrony srodowiska*. Kraków 2005
27. Fatta, D., Moll, S., *Assessment of information related to waste and material flow*. European Environmental Agency, Copenhagen 2003
28. Fischer, C., Crowe, M., *Household and municipal waste: Comparability of data in EEA member countries*. European Environmental Agency, Copenhagen 2000
29. Hill, J., Shaw, B., Hislop, H., *A Zero Waste UK*, Green Alliance, London: 2006
30. Le Bozec A. *Methodology for the determination of production costs and full costs of Municipal Solid Waste Management Treatments*, CEMAGREF, Paris 2004
31. Ministerstvo životního prostředí, *State Environmental Policy of the Czech Republic*, Praha 2004
32. Ministerstvo životního prostředí, *Komunální odpady*, 'Planeta', 2005 nr 11
33. Ministerstwo Środowiska, *The second national environmental policy*, Warszawa 2000
34. Nethconsult, BKH Consulting Engineers, *Waste Management Plan for the Czech Republic*, Bratislava 2002
35. OECD, *Environment in the Transition to a Market Economy*, Paris 1999
36. OECD, DANCEE, *Financing strategies for water and environmental infrastructure*. Paris 2004
37. Rady miasta Krakowa, *Program ochrony środowiska i stanowiący jego element i plan gospodarki odpadami dla Miasta Krakowa plan na lata 2005-2007 z uwzględnieniem zadań zrealizowanych w 2004 roku oraz perspektywa na lata 2008-2011*, Kraków 2005
38. Rasmussen, C., Vigsø, D., *Rethinking the Waste Hierarchy*, Environmental Assessment Institute, Copenhagen 2005
39. RDC-Environment & Pira International, *Evaluation of costs and benefits for the achievement of reuse and recycling targets for the different packaging materials in the frame of the packaging and packaging waste directive 94/62/EC*. Brussels 2003

40. TAYLOR NELSON SOFRES Consulting. *Cost-efficiency of packaging recovery systems - The case of France, Germany, The Netherlands and the United Kingdom*, London 2000
41. Tucker, A., Hoogendoorn, J., Schindel, K., et. al., *Scenarios of household waste generation in 2020*. Sevilla 2003
42. UNEP, *Vital Waste Graphics*. Geneva 2002
43. UNEP/SECTAC Life Cycle Initiative, *Background Report for a UNEP Guide to LIFE CYCLE MANAGEMENT*. Paris 2006
44. Waste Solutions, *Six new approaches to sustainable urban waste management in Europe*. Freiburg 2005

E. Źródła internetowe

1. ASSURE – Interest representation of packaging and consumer good industry
www.assure.org
2. AWAST – Aid in Management and Comparison of Municipal Waste Treatment methods
<http://awast.brgm.fr/>
3. Basel Convention
<http://www.basel.int/>
4. Brama Zielona - Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju www.eko.org.pl
5. Cenia – Česká Informační Agentura Životního Prostředí www.cenia.cz
6. Centrum Prawa Ekologicznego - www.cpe.eko.org.pl
7. EKO-KOM a.s.
<http://www.ekokom.cz/index.php>
8. Ekolist – deník o životním prostředí www.ekolist.cz
9. EkoMonitor – zpráv o životním prostředí www.ekomonitor.cz
10. Envi Web – Zelenó pro průmyslovou ekologii www.enviweb.cz
11. European Environmental Agency
<http://waste.eionet.eu.int/waste>
12. European Environmental Bureau
www.eeb.org
13. European Federation of Waste Management
www.fead.be
14. Gospodarka odpadami
www.odpady.net.pl
15. Hnutí DUHA - www.hnutiduha.cz
16. Institut für Internationale und Europäische Umweltpolitik www.ecologic.de
17. Institut pro ekonomickou a ekologickou politiku www.ieep.cz
18. Institute for European Environmental Policy
www.ieep.org.uk
19. Instytut Ekonomii Środowiska - www.iee.org.pl
20. Instytut na Rzecz Ekorozwoju - www.ine-isd.org.pl
21. ISWA - International Waste Management Association
<http://www.iswa.org>
22. LCA-IWM – Life-cycle assessment for Integrated Waste management
<http://www.iwar.bauing.tu-darmstadt.de/abft/Lcaiwm/main.htm>
23. Life Cycle Initiative – UNEP
<http://lcinitiative.unep.fr/>
24. Packaging recovery organisation Europe
www.pro-e.org
25. PAYT – Pay as you throw
<http://web.tu-dresden.de/intecuspayt/>
26. Regional Environmental Centre
www.rec.org
27. Resource Recovery Forum
www.resourcesnotwaste.org
28. Serwis Informacyjny ochrony środowiska
www.ekoinfo.pl
29. World Bank - Urban Solid Waste Management
<http://web.worldbank.org>
30. Ústav pro ekopolitiku - www.ekopolitika.cz
31. Waste management policies in CEE
www.eurowaste.org

F. Czasopisma

1. Aura
2. Boss-Gospodarka. Boss-Informacje Ekonomiczne
3. Business Europe
4. Ekonomia i Organizacja Przedsiębiorstw
5. Environment for Europeans.
6. Gospodarka Materiałowa i Logistyka
7. Ochrona Powietrza i Problemy Odpadów
8. Odpadové Fórum
9. Odpady
10. Problemy Ekologii
11. Przegląd Komunalny
12. Samorząd Terytorialny
13. Waste News

G. Materiały statystyczne

1. European Environmental Agency, *The European Environment – State and outlook 2005*, Copenhagen 2005
2. Eurostat, *Europe in figures – Eurostat yearbook 2006-2007*, Luxembourg 2007
3. Główny Urząd Statystyczny, *Ochrona Środowiska 2006*, Warszawa 2006
4. Ministerstvo životního prostředí, Český statistický úřad, *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2006*, Praha 2006
5. OECD, *Environment at a Glance - Environmental Indicators*, Paris 2004

H. Programy komputerowe

1. Life Cycle Assessment - Integrated Waste Management Assessment Tool. Universitat Rovira i Virgili
2. Municipal Waste Prognostic Tool 1.0., Institut für Abfallwirtschaft, Universität für Bodenkultur Wien
3. STAN- Software for Substance Flow Analysis 1.0.10., Institut für Wassergüte, Ressourcenmanagement und Abfallwirtschaft, Technische Universität Wien